

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова, Университет за национално и световно стопанство (УНСС), София

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма “Финанси, застраховане и осигуряване”, Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), София

Автор: докторант Моника Артман

Тема: „Управление на ефективното развитие на инвестиционните дейности в Полша”

1. Общо описание на представените материали

Със Заповед № 184/22.11.2021 г. на ректора на Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ). д-р, доц. Григорий Вазов, съм назначена за член на научното жури за осигуряване на процедурата за защита на дисертация на тема „Управление на ефективното развитие на инвестиционната дейност в Полша“ за придобиването на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, икономически и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване”.

Материалите, представени от ВУЗФ, включват всички необходими документи за процедурата, а именно: автобиография на английски език, дисертация на руски език, реферат на български и руски език, списък и анотации на публикации по темата на дисертацията на руски език, публикации на докторант по темата на дисертацията, декларация за изпълнение на националните минимални изисквания за придобиване на докторска степен по професионално направление 3.8. Икономика.

2. Кратка биографична информация на кандидата

Моника Артман е родена на 3 октомври 1978 г.

От 2006 г. до 2009 г. тя учи в Педагогическия колеж по чужди езици (Ярослав, Полша). От 1998 до 2003 г. завършва магистратура в Технологическият университет (Жешов, Полша). От 1999 г. до 2000 г. Моника Артман работи като стажант офис служител в маркетинговия отдел на „ING Bank”. От 2003 г. до 2004 г. тя работи като стажант – офис служител в Изпълнителния отдел на Данъчна служба в Пшемисл, Полша. От 2003 до 2005 г. тя работи като преподавател в Училището по хотелиерство и кулинарни

изкуства, Пшемисл, Полша. От 2004 г. до момента тя работи като преподавател по икономически дисциплини в Център за професионално и продължаващо обучение № 2, Пшемисл. От 2009 г. до момента Моника Артман е изпитващ в Регионалната изпитна комисия, Краков, Полша. От 2012 г. до момента тя работи като преподавател по икономически дисциплини и английски език в Образователния център в Пшемисл, Полша. От 2012 г. до момента преподава във Висшето социално и икономическо училище в Пшеворск, Полша.

3. Актуалност на темата и уместност на целите и задачите

В съвременните условия на развитие на полското общество и неговото икономическо управление, от основно значение е рационалното и ефективно управление на чуждестранните инвестиции. Не се изисква доказателство, че в процеса на провеждане на мащабни политически, икономически и социални трансформации, насочени към създаване на благоприятни условия за устойчив икономически растеж и модернизационен пробив, водещо място заемат инвестиционната дейност и ефективната система за управление. Освен това държавната политика в областта на стратегическото управление на развитието на инвестиционните дейности се превръща в основата на нейната ефективност, което прави проблема с намирането на методи и начини за подобряване на механизма за управление на инвестиционните дейности в Полша спешен.

Трябва да се отбележи, че Република Полша е една от най-благоприятните страни за инвестиране на чуждестранен инвестиционен капитал. Това означава, че може да заеме водеща позиция на инвестиционния пазар в Европейския съюз и в света, както и да използва инвестиционни ресурси за подобряване на ефективността на социално-икономическото развитие.

4. Познаване на проблема

Докторантката е добре запозната с проблемите на дисертационното изследване. Това се доказва от правилното формулиране на предмета и обекта на изследването, целите и задачите на изследването, изследователските хипотези, ограниченията и проблемите, които остават извън обхвата на това изследване.

5. Методология на изследване

За разкриване на целите и задачите на дисертационния труд са използвани формално-логически методи, методи на емпирично изследване и теоретично познание, както и специални научни методи. Измежду формално-логическите методологични инструменти са използвани следните: историко-логически подход (в процеса на

изучаване на еволюцията на формите и видовете инвестиции), теория на системите (за идентифициране на специфичните характеристики на системата за управление на инвестиции в мащаб), диалектика, анализ, синтез, аналогия, индукция, дедукция (за обосноваване на насоки и начини за оптимизиране на управлението на ефективното развитие на инвестиционната дейност). От групата на методите на емпиричните изследвания и теоретичните познания в дисертацията са използвани методи за сравнение, описание, измерване (за общи и аналитични характеристики на развитието на инвестиционната дейност в икономическото пространство на Полша), както и хипотетично-дедуктивен метод (за проверка на хипотезата, изложена в работата). Освен това докторантката използва специални научни методи: синергичен, кибернетичен, комплексен и интегративен подход, структурно-функционален, информационно-технически, методи на икономически и математически анализ, методи за сравнителна оценка, оптимизация.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на Моника Артман е разработен на базата на ясно формулирана и логично изградена структура, в резултат на което са постигнати параметрите, необходими за научната работа: последователност и яснота. Дисертационният труд се състои от въведение, три глави, включително 9 раздела, заключения, списък на използваната литература и приложения. Общият обем на дисертационния труд е 200 страници, от които 194 страници основен текст. Списъкът с използваната литература съдържа общо 226 източника.

Първа глава „Теоретични и методологични подходи за управление на ефективността на инвестиционната дейност“ изследва генезиса на инвестиционната дейност, анализира икономическата същност на понятието „инвестиция“ и инвестиционна дейност, както и разкрива методически подходи за оценка на ефективността на инвеститорите на микро- и на макро ниво.

Втора глава на дисертацията „Оценка на ефективността на инвестиционните дейности и анализ на инвестиционния климат за чуждестранни инвеститори в Полша“ изследва предпоставките и условията за развитие на инвестиционната дейност в Полша, анализира инвестиционната привлекателност на Полша в глобален мащаб, а също така оценява и ефективността на чуждестранните инвеститори на полския пазар.

В трета глава на дисертацията „Организационни и управленски инструменти за подобряване на ефективността на инвестиционната дейност в Полша“ се изследват съществуващите инструменти и доказани добри практики за повишаване на

инвестиционната активност. Предложени са мерки за оптимизиране на механизма за управление на развитието на инвестициите. Докторантката анализира опитът от използването на крауд технологиите с цел повишаване на ефективността развитие на инвестиционни дейности в Полша.

Основните резултати от изследването са представени в заключението. Като цяло може да се обобщи, че авторът е успял да постигне целта и задачите на дисертацията.

7. Научни приноси и значение на резултатите от изследването за науката и практиката

Приносът на автора е посочен в представения автореферат. Научната новост се разделя на две групи – научни новости от теоретичен характер и научно-приложни резултати.

Запознаването с дисертацията ни позволява да преценим, че в резултат на извършеното от автора изследване са получени нови, оригинални начини за решаване на поставените проблеми. Предложена е от автора класификация на инвестиционната дейност въз основа на „естеството на въздействието върху сигурността“. Последните събития в света актуализират въпросите за осигуряване на националната сигурност, включително във финансовата и инвестиционната сфера.

Също така, предложените от автора “крауд” технологии са интересни за оптимизиране на развитието на инвестиционните дейности. В национален мащаб въвеждането на “крауд” технологии в публичния сектор ще позволи постигането не само на общи икономически резултати, като: намаляване на бюджетните разходи, засилване на инвестиционната активност в контекста на местните инвеститори, свързано с това повишаване на иновативната активност, но и в същото време ще може да включи обществото в иновационното и инвестиционното развитие на страната.

8. Оценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е представила 10 научни публикации по темата на дисертацията. Те представляват както самостоятелни, така и съвместни научни публикации и са тясно свързани с темата на дисертацията. Тези публикации са изброени в Справката за научните публикации по темата на дисертацията, където към тях са представени и анотации на руски език.

Те включват: 1 публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд – на тема “Methodological and practical aspects of managing efficient development of activity in Poland”, издадена от Изд. „Св. Григорий Богослов”, София, 2020 г. и общо 9 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно

рецензиране или публикувани в редактирани колективни толове, в т.ч. 2 на английски език.

9. Оценка на съответствието с националните минимални изисквания

Справката на докторантката Моника Арман за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.8. Икономика е подготвена по подходящ начин. Тя показва, че докторантката изпълнява законовите изисквания. Представените от нея статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни толове, формират общо 70 точки. Тя е публикувала монография, която не е представена като основен хабилитационен труд, формираща 100 точки.

10. Лично участие на кандидата

Смятам, че дисертацията е дело на самата докторантка.

11. Автореферат

Авторефератът е представен на български и руски език, а дисертацията е представена само на руски език. Рефератът отговаря на съдържанието на дисертационния труд.

12. Критични бележки, въпроси и препоръки

Нямам критични бележки по същество към дисертационния труд на Моника Артман, но имам 2 препоръки:

1/ В библиографията, която общо съдържа 226 литературни източника, само 1 източник е от 2018 г., а 3 са от 2017 г., всички останали са по-стари. Удачно би било да се проследят всички най-актуални източници за последните 5 години, т.е. от периода 2017-2021 г.

2/ Въпреки че трудът се защитава сега през 2021 г. в него не е отразено въздействието на пандемията от Covid-19 върху инвестиционната активност в Полша. Удачно би било докторантката да вземе предвид отражението на този безпрецедентен макроикономически шок върху инвестиционните дейности в Полша и да изследва какви промени настъпват в управлението им.

Поради това имам въпрос към докторантката: Какви са тенденциите в развитието на инвестиционната дейност в Полша по време на пандемията от Covid-19 от началото на 2020 г. досега и какво прави ръководството на страната, за да засили инвестиционната активност на чуждестранни и местни инвеститори в условията на пандемията?

13. Лични впечатления

Не познавам докторантката и нямам никакви лични впечатления за нея.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на тема „Управление на ефективното развитие на инвестиционната дейност в Полша”, с автор Моника Артман, е обстойно изследване на тази проблематика, което има научна и практическа стойност за висшите ръководни органи с цел формиране на ефективен механизъм за управление на инвестиционните процеси, както и за подобряване на инвестиционния климат в страната.

Представените материали са съобразени с изискванията на Закона за развитие на академичните кадри в Република България (ЗРАСРБ) и Наредбата за прилагане на ЗРАСРБ, както и Наредбата за прием и обучение на докторанти във ВУЗФ.

Въз основа на това давам положителна оценка на научните изследвания, представени в горепосочения рецензиран дисертационен труд и автореферат, и предлагам на уважаваните членове на научното жури да присъдят на Моника Артман образователната и научна степен „доктор” в област на висшето образование 3. Социални, икономически и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси, застраховане и сигурност”, Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), София.

30.12.2021 г.

София

Рецензент: .....

(проф. д-р Силвия Трифонова-Праматарова)